

Előfizetési ár:

Egész évre... 6 frt — kr.
Félévre... 3 „ — „
Negyedévre... 1 „ 50 „

Lelkészeknek, tanítóknak,
kisebb fizetésű hivatalnok-
oknak és tanulóknak ne-
gyedévre 1 frt.

Egyes szám ára 12 kr.

KORUNK

TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS ISMERETTERJESZTŐ KATHOLIKUS HETILAP

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP

Szerkesztőség és kiadó-
hivatal:

Budapest,

VIII., Mária-utca 30,
hova a lap szellemi részét
illető levelek, valamint az
előfizetési pénzek küldendőkKéziratok nem küldetnek
vissza.

Felelős szerkesztő: Kador Sándor.

Előfizetési felhívás!

A „Korunk“ hetilap előfizetési ára:

Negyedévre ..... frt 1.50

Félévre..... 3.—

Egész évre..... 6.—

Lelkészek, tanítók, kisebb fizetésű hivatalnokok és
tanulók egész évre 4 frt, félévre 2 frt; negyedévre
1 frttal is előfizethetnek.

A szerkesztőség és kiadóhivatal.

Munkatársak:

Ábrányi Emil, Dr. Baross Gyula, Baláss Sándor, főt. Cseörgheő Aladár, főt. Csicsáky Imre, főt. Deák Cr. Lajos, Degré Alajos, br. Horváth Mihály, főt. Kanyurszky György, főt. Karcsu Arsen, főt. Dr. Kaszaly Imre, főt. Kántor Lajos, Klement Alajos, Dr. Körösy László, főt. Lehman Ágoston, Luby Sándor, Majthényi Flora, Mikszáth Kálmán, Sz. Nagy Sándor, főt. Némethy Lajos, Dr. Pisztory Béla, Puri Iván, főt. Razel József, főt. Rosy Kálmán, Sikor Margit, Dr. Schierer Aladár, Szepesi Ferenc, Dr. Sziklay János, gr. Teleki Sándor, Tomor Ferenc, főt. Dr. Wayanó Géza, főt. Varga Mihály, Dr. Várady Antal, Vis Zoltán, főt. Zemanec István, stb. stb.

Mutatványszámmal szívesen szolgál in-
gyen kiadóhivatalunk.

ÜDVÖZLŐ-DAL

NAGYMÉLTÓSÁGÚ ÉS FŐTISZTELENDŐ

SCHUSTER KONSTANTIN

ÚRNAK

VÁCZI MEGYÉS PÜSPÖKNEK,

stb. stb. stb.

PÜSPÖKI SZÉKFOGLALÁSA ALKALMÁBÓL.

Megjött a nagy nap, melyre várva-vártunk,
Elfoglalád már fényes trónodat,
Nemcsak Atyánk levél, büszkén nevez ma
Fővédnökének is e kis csapat.
Félszázad mult, mióta testülette
Fűzött az eszme minket és a kegy,
S bár megszakítá az idő művünket,
A célt, az eszmét ám nem ölte meg.

Sionra súlyos felhők tornyosultak
Alig tűnik ki itt-ott egy sugár
S ha nem biztatná égi szó szívünket,
A buzgalom kétségbe esne már.
Ezer karral küzd nyiltan és titokban
A tagadásnak ősi szelleme,
S mi leviták nézhetnek tétlenül el,
Hogy dől Sion sötét romokba le?

Szentelt a cél, melyet fennem lobogtat
Kis egyletünknek lelkes tábora:

Harcolni tollal a szent Ige mellett,
Mint jónak védje, bűnök ostroma:
S ha ifjú szívünk szentelt ihletében
Egészszé fűzi legszebb gyöngyeit,
Mi elteté őt, visszatükröződik
Minden szemében a valódi hit:

Neked köszönjük akkor majd erőnket.
Ki gvámolítod az ifjú kezét.
Terád vezetjük vissza mind a jókat,
Mit szóval, tettel küzdelmünk elért.
S ha jó Atyánk Nálad tetszésre lelhet
Hálás szívünk őszinte szözata,
Nem vágyunk többé földi jutalomra,
Mert gyenge hangunk szivedig hata.

Mi megvetettük a világnak élvét,
Fejünk, Atyánk vagy, mindenünk Magad,
Szívünknek tiszta, szűz szeretetével
Fonánk számodra rózsalángczokat:
Ó jer Atyánk és árva kebleinket
Óvezd magadhoz: vérez úgy szívünk.
Pótold helyét az elhunyt jó Atyának,
Kinek forró könyvtiket szenteltünk

Mi egyesítne minket egy családdá,
Ha nem a hű, őszinte vonzalom.
Im itt állunk, szívünk szeretve dobban,
Hozzád fűti érzet lángja von.
Erőt nyerünk egy biztató mosolyra,
Lesújtna egy komoly tekinteted.
Mert ismertünk a messzeségbe Téged
S szívünkbe hordjuk már dicső Neved.

Mit amnyi érdem drága gyöngye ekit.
A lélek csak nagy és nemes lehet.
Áldás és hála járnak nagy nyomodban,
Hisz visszasírja Kassa szellemed.
Nálunk megszűn az árva szív panasza,
Mert kárpótolt im a jóságos Ég.
S mi bizalom-, s fűti lángtól égve
Fordítjuk ifjú sziveink Feléd.

Megjött a nagy nap, melyre várva-vártunk,
Elfoglalád már im új székhelyed,
Sok ezred ajkán áldva zeng az ének,
Mert árva szívök vágya bételett.
Légy üdvözölt e kis csapatától is hát,
Áldott e nagy nap, mely-ránk felviradt,
Légy Fővédünk, Atyánk soká, s szívünkben
A szeretet építse trónodat!

M. I. N. D.

Püspöki szózat.

A közelmúltban közzétett főpapi fenkelt
és tudományos beszédek méltó folytatását ké-
pezi Schuster Konstantin váci püs-
pök Ő Excellentiájának körlevele, melyet f. hó
14-én történt ünnepélyes beigtatása alkalmá-
val hívei számára kiadni méltóztatott.

Ismerve a nemes és magas szellemű fő-
papot, annak áldásos multját, melylyel az egy-

házat és hazát egyaránt lekötölte, melylyel
már is halhatatlanná tevé nevét, lehetetlen,
hogy mélyen érzett szavairól meg ne emlé-
keznénk

Alapos reményünk van, a nagyolkü és
fenkelt szellemű főpap áldásos működésében
annál inkább, mivel épp körlevelében is élén-
ken hangoztatja társadalmunk korrupcióját,
melyet atyai szeretettel párosult erélylyel ki-
irtani fog igyekezni bizonyára.

De szóljon a körlevél maga:

Fejünkre nőttek napjainkban a társa-
dalmi bajok, s nem tudunk rajtok eléggé se-
gíteni, mintha a föld is inogna lábaink alatt,
— s mindez miért? mert sokakban végkép
kiveszett, másokban meggyengült a vallási hit.

Értem itt azokat, kik épen nem hisznek
Istenbe, s halgatagul azt mondják, hogy a nagy-
világ s minden a mi rajta van, magától tá-
madt Isten nélkül: értem azokat, kik megfe-
ledkeznek Istenről és esapodár életnek, gonosz
szenvedélyeknek adják magukat: — de értem
azokat is, kik a felvilágosodás neve alatt tö-
rekszenek minden k hibátus erzelmet mások-
ban elfojtani.

A felvilágosodás magában üdvös és szük-
séges, de mi a valóságos felvilágosodás! —
nem egyéb, mint a léleknek megvilágítása az
igazság által, a lélek megszabadítása a tudat-
lanságtól és a tevedéstől. Ez a valóságos fel-
világosodás! — de ezt mi már bírjuk, bírjuk
pedig Jézus Krisztus, Isten fia, az örök igaz-
ság által.

Azonban nem ezt értik szent vallásunk,
ellenségei a felvilágosodás alatt, hanem —
megvetnek minden vallást, mely isteni kinyi-
latkoztatáson alapszik és saját gyarló, család-
kony eszök szerint ölközzelik az igazságot, —
a vallásos, az örök igazsághoz híven ragasz-
kodó jámbor katolikust elfogult, együgyű em-
bernek nevezik, mivel nem az ő eszük s kép-
zelődésük után; hanem az örök igazság utjain
jár és boldogulni kíván. Ezek ellen leginkább
óvjak benneteket, Krisztusban szeretett gyer-
mekeim, — mert ezeknek felvilágosodása csak
olyan mint a bolygó fény, mely a posványok
felett lebeg és az utast az ingoványba csalja
és süllyeszti.

Ugyanezen katolikus szent hitben, sze-
retett híveim, neveljétek gyermekéteket vallá-
sos és erkölcsös szoktatás által, — küldjétek
őket az iskolába, hogy ott a vallási és más
hasznos ismeretekben kiképeztessenek. Hogy a
romlott erkölcsök mindinkább terjednek, hogy
hazánkban a szegénység egyre növekedik, hogy
egy évi rosz termés köztünk végső inséget
szül, — mindez nagyrészen onnan is ered,
hogy a szülők iskolába nem küldik gyerme-
keiket, hol ezek már gyenge korukban tanul-
ják meg az Istent félni, a tulajdon szentségét
tisztelni, vágyaikat fékezni, törvényeknek en-
gedelmeskedni, — de hol egyuttal oly ismere-
teket is nyernek, melyek őket hasznos polgá-
rokká kiképezzék és arra oktatják, miképen
lehet a tisztességes kenyérkeresés különféle
ágait emelni, tökéletesíteni és hasznosítani.

Azért, keresztény szülők, hathatósan kö-

töm szívetekre azon kötelességet, hogy szorgalmasan küldjétek iskolába gyermekeiteket, — a ki gyermekét iskolába nem küldi, az súlyosan vétkezik saját vére ellen, — mert, a fiak, mondja aranyszáju szent János, gonoszak lesznek, annak egyedül oka, hogy szülei kizárólag az élet hasznait az esztelenségig üzik és ezzel a maguk és gyermekeik lelkét elhanyagolják. Gyermekeiknél gonoszabbak és kegyetlenebbek ők, mert e gyilkosok a testet választják el a lélektől, ők pedig a testet is és a lelket is az örök kárhozatba döntik.

Azonban, szeretett híveim, ne legyen elég nekünk az iskola, — odahaza mutassa a szó és példa folyton a jó utat, odahaza buzdítson, serkentsen szavatok és példatok, és pedig a gyermek legkisebb korától kezdve. De legfőképpen ti keresztény anyák tartásotok szeméitök előtt magasztos hivatásokat. Töletek függ a világ boldogsága. Ha a férfi a világ esze, akkor a nő annak szíve, — tőle függ, vajjon jó vagy rossz-e a szív. Nem tudok itt e világon nagyobb hatalmat, mint az anya hatalmát. A te hatalmadban, kezdedben oh keresztény anya, van a te gyermeked szíve, lelke, — a hogy te azt képezed, olyan marad az. Te vagy, igenis te vagy, de légy is első papja gyermekednek. Ha te vele, vele együtt naponta imádkozol, ha szoktatod ötet az Istenhez, szoktatod az ő parancsolatainak megtartásához, ha vezetted a jóra, elvonod a rossztól, — mindez mintegy vésvé marad és eltörülhetetlen gyermeked szívében, életében, úgy hogyha ez nagyobb korban talán el is téved, csendes pillanataiban bizonyosan meg fog emlékezni szavaidról, hisz a legnagyobb bűnös is, mielőtt halálos büntetését venné, magához hívja édes anyját, mivel siralmas állapotában megemlékezik anyja szavaira. De különben is, amidőn már a rideg hant földi poraitokat keresztény anyák, szavaitok folyton élni fognak gyermekeitek szívében és késő korban is áldani fogják a jó anya emlékét.

Az irodalom korcskinövése és káros hatása a társadalomra.

A jogvédelem is elég érvel nyújt arra, hogy a külön érdekek arányát és szükséges

harmoniaját megrendítő irányzatok tulkapásai ellenében, illetékes tiltakozás hangozzék.

Mennyivel inkább emelhetni szót akkor, midőn értelemi s erkölcsi érdekek, melyek a közboldogulás tengelyét képezik, hangosan vallják tetemes károsodásunkat!!!

Igazság elleni vétség ilyenkor a hallgatag közöny is — de igaz joggal követelheti ezt tőlünk a múlt, jelen, s jövő is, hogy főben járó ügyekben és életkérdésekben helyes tájékozottságot sajátítsunk el.

Szükséges azonban, hogy tárgyamtól látszólagosan eltérve, a korszellem felvilágosultságáról, haladásáról röviden szóljak.

Tagadhatlan, hogy merész vállalatok, meglepő eredménnyel ösztönzik az embert nagy dolgok véghezvitelére és az irány, melynek az egész emberiség hódol s melyért mindent feláldoz, látszólag sikerdús gyümölcsöket hajt, úgy a társadalomra egészben véve, ép úgy egyesekre.

E szemkápráztató haladás mellett, az új irányban, mert tudjuk, hogy az emberiségnek mindig volt valami eszméje a miért lelkesült, s elt: mialatt a többit egészen elejté, mondjuk elfelejté, — most sem szabad csodálkoznunk, ha az előbbi századok legnagyobb műveletei mintegy eltörpülnek s elhomályosulnak.

De nem cselöml ezuttal vitatni, mennyire méltó a mai korszellem haladásának iránya dicsőítésre, hogy a midőn a napi események egymásután s szakadatlan, az annyira istenített korszellem tévesztő hatásának szörnyűlőtteit, áldozatait — családi tragoediákban, magasból bukott előkelők botrányaiban élénk tárja: a midőn a kórházak, börtönök s fegyházak jegyzőkönyveiből a phisikai, ugymint az erkölcsi élet pusztulás megdöbbentő s elvitázhatatlan bizonyítékait láthatjuk — azt hiszem, de merem állítani, — hogy tudom, miszerint sokan gondolkodóba estek — s tündö-

tek az okok felett, s talán reá is jöttek több okra, — azt barátjaiknak el is mondták — de a nyilvánosság előtt a fátyolt, melyet a korszellem a társadalom szeméi elé szőtt, lerántani, fáradságot még nem igen vettek.

Tény az, hogy az áramlat magával ragadja még a higgadtanabb gondolkodókat is — nincs idejük felocsudni, s így ragadtatnak ők ama áramlat által, melynek sem eredetét, sem irányát képesek belátni.

Elég ha a korszellem igényeinek megfelelőleg cselekedeznek.

Szabadjon röviden egybefoglalnom ama káros behatásokat az irodalom terén, melyek a társadalom testét napról-napra hervasztják.

Találóan mondja Szana Tamás a „Korunk“ egyik tárczájában: »Nem csak a botanikának, de az irodalomnak is megvannak a maga mérges növényei.«

Ugy azok, mind ezek noha rendesen posványos talajon tenyésznek, ragyogó diszompájukkal és érzékcsiklandoztató illatjukkal gyorsan behizelgik magukat rokonszenyünkbe: de alig élvezték őket, éreznünk kell, hogy kábító illatjuk megszárdította fejünket, s ha körükből ideje korán nem sikerül megmenekülnünk, rövid ideig tartó élvezetért, gyakran nagyon is keservesen lakolunk.

A botanika körülményesen leírja az ilyen mérges növények ismertető jeleit, mindenkit eleve figyelmeztet, hogy tőlük óvakodjanak: az irodalom, fájdalom, nagyon kevés buzgalmat tanusít, ily jó akaró intések osztogatásában.

Pedig nagyon is jogosan feltehető a kérdés: melyik veszélyesebb mérge: az e, — mely az organizmust egyszerre tépi szét, vagy az, mely kelvess a testnek, de a szívbe s lélekbe hullatja lassan, de biztosan gyilkoló csepjeit.

Tény az, hogy az irodalom mérges nö-

A „KORUNK“ TÁRCZÁJA.

Csak ki a szabadba! . . .

*Csak ki a szabadba, azt sugia valami,
Hiszen a csalogányt oly édes hallani!
Azt a dalt, azt a dalt, melynek hallatára
Elnémul az erdők hegyes völgyes téja.
A szellő, a virág összebujnak szőpen,
S harmatgyöngy születik ennek lágy kelyhében.
Azt a dalt, azt a dalt, melynek hallatára
Ábrándosb lesz a méla hold sugára;
Elsőpad a csillag remegő bús fénye,
S nem ritkán aláfut a hallgató ébe. —
Azt a dalt, azt a dalt, melynek hallatára
Szóllan tör előbbre a pataknek árja
S csak úgy titkon susog, boldog szerelemmel
A vízben fürdő szende nefelejcszel. —
Azt a dalt, azt a dalt, melynek hallatára
Gyógybalsam árad a szenvedő bajára;
Bűvös-bájos álom szállja meg a lelket
És az olyan boldog minden bűja mellett!
Ki, ki a szabadba, susogja valami,
Hiszen a csalogányt oly édes hallani! . . .*

Tollady M.

Az új püspök fogadása.

— Vázról. —

Régi óhaja teljesült szerdán Vác városának, midőn közel két évi árvaság után végre Schusztler Konstantin ő excellenciájának szeméjében tisztelhető új püspököt. Ő excellenciája ezt előzetesen tudatá s így várták őt a vaspályánál.

Reggeli fél 9 órakor jött a futárvonattal. Midőn kiszállt, először Neszedva István főlsz. püspök ő méltósága tartott hozzá üdvözlő beszédet, azután pedig Réthy Ignác polgármester. Az új püspök lelkes szavakkal válaszolt az üdvözlők beszédeire, megemlítve különösen, hogy azon városnak, melynek ő régi ismerőse, úgy erkölcsi, mint anyagi javát tehetsége szerint előmozdítani igyekezni fog. A lelkes hangon elmondott beszédre a jelenlevők hangos éljenbe törtek ki s a menet lassu lépésekben indult a püspöki palota felé.

Az uton a város népsége köríté a hintót, mely a kedves vendéget hozá, hogy aztán állandó lakójává legyen a városnak. A püspöki rezidencia előtt megszámlálhatatlan tömeg várakozott kíváncsian az új püspökre s harsány éljen hangzék föl, midőn az ünnepelt hintójával megjelent közöttük. A püspöki palota lépcsőzetén a növendék papság állott kétsorjában, sorfalat képezve egész az első teremig,

melybe az új püspök lépendő vala. — Miután lakhelyét elfoglalta s a püspöki kertet részletesen megsejmelte, a székesegyházat látogatá meg.

Ugyanezen nap 1000 forintot adományozott Vác városának nem kolduló szegényei számára, 500—500 forintot adva át a két plebánia főnökének e czélból. Este 7 órától fél 8-ig minden harang szólt, s fél 8-kor kigyultak a templom-tér s a fő-utca egy részének ablakai, leginpozansabb volt a papnővelde épületének kivilágítása, hol különböző feliratok díszeltek az ablakokban: »Éljen soká«, »Püspök atyánk«, »Salve«, »Sidere volvunt que boni« stb., míg más ablakokban a gyertyák közt virágok ékeskedének. 7 órától kezdve a székesegyház terén roppant néptömeg hullámzott. Fél 9 óra tájban ő Excellenciája kijött fogatán palotájából s körutat tett a kivilágított köztéren. Mindenütt eget verő harsány éljen hangzék fel, mit az ünnepelt nyájas taglejtéssel fogadott. Jó benn voltak már az éjszakába, midőn elszólt a térről a kíváncsi sereg.

Másnap lett megtartva az ünnepélyes trónfogadás. 8 órakor a harangok zugása hirdeté az ünnepélyt, mi készülöben vala. Maga a szertartás háromnegyed 9 órakor vette kezdetét, midőn is az astantia ünnepélyes díszben a székesegyház nagy kapujánál fogadá a hintájából kiszálló püspököt, ki folytonos áldás

vényei, különösen az utóbbi évek folyamán nagyon elszaporodtak, s hogy ma már óvatosságnak kell lenni az olvasónak, ha egészséget, szellemi táplálékot keres: mert könnyen megeshetik, hogy a pikáns eledel, mely után gyakran két kézzel kap, lélek ölé kóranyagot tartalmaz.

Az eszmék, érzelmek, gondolatok tudományos kutatások, eredmények képviselőjéről, a művelődés fokjelzőjéről, t. i. az irodalom fogalmánál hosszabban időzni, annak szépségéről s hasznosságáról ezuttal csak felemlítőleg szólhatok.

Azt tudjuk, hogy minden szakmának lehetne mondani minden tárgynak meg van a maga irodalma.

Ilyen a vallás, jog, természettudomány, keresked lem s számtalan mellékágak.

Ha valami tárgyról bármit, tökéletesen el akarunk mondani, azaz megmagyarázni, úgy az illető tárgyat, részletesen kell ismertetnünk.

Valamint az emberben, a három öszesme t. i. a szép, igaz, s jó eszméje — ép úgy megtalálhatjuk azt minden eszmében s tárgyban.

Igy az irodalomban is feltalálhatjuk őket, de fel is kell találnunk őket, már azért is, hogy ellentétüket, a rítat, igaztalant, s rosszat, mint kinövészeit, s torzszülőtteit, megláthassuk, melyeknek így káros behatásait annál könnyebben megállapíthassuk.

Az irodalmat a bennünk létező szellem, gondolatok, tapasztalatok, eszmék, képzetek s érzelmek alkották: miből következik, hogy az irodalom az ember szellemi működése által létesült.

De hogy a fenti hasonlathoz hív maradjak, felállíthatjuk ama tételt is, hogy valamint minden tárgynak van bel- és külértéke, van behatása és külhatása is.

Belérték alatt értjük valamely irodalmi terméknek értékét, kihatásától eltekintve, azaz,

hogy annak, mint műnek az irodalomban felállított szabályok ellen sem alaki, azaz beltartalmi hibája nincsen. Külértéke alatt pedig ama hatást vehetjük, melyet az gyakorol az olvasó közönségre.

Tehát az irodalmi termékek lehetnek önmagukra szépek, igazak s jók is, de külértékre azaz a hatásra nézve sem a szép érzékét, sem az igaz, vagy jó érzékét nem kell fel az olvasóban, vagy hallgatóban.

Fölöslegesnek tartom tehát, de tárgyam keretén kívül is esik, hogy az irodalmat, mint azt általában nevezzük, önmagára nézve vizsgáljam, — hanem annál inkább fogok iparkodni, hogy annak fentnevezett kültulajdonait behatásaival, hiven és korszerűen, előadjam, mint azt cikkem elején czélomul kitűztem.

Az irodalom termékeivel, két féle uton ismerkedünk, meg s pedig: vagy tudományvágyból — azaz tanulás és tanulmány vágyból, vagy pedig kíváncsiság vágyából, azaz szórakozás kedvéért.

Az olvasmány nem csak az embert, de a nemzetet is jellemzi.

Régezt az mondják, hogy »megnézem barátodat, megtudom, ki vagy«, — ma nap így mondhatjuk: »megnézem könyvtáradat, s megtudom milyen ember vagy, megismerem jellemedet, megmértem műveltséged fokát.

Az olvasmány a szellemi belsővilág tükré egyeseknél, ép úgy mint népeknél.

Ha ezt a tükröt tartjuk Magyarország arcza elé, a nemzetnek nem lehet oka, valami nagy büszkélkedésre.

Magyarország nem olvas sokat.

A mit pedig olvas, az legtöbbször hírlap — szellemi táplálékát leginkább azokból meríti.

(Folyt. köv.)

Az érzékekről.

— Természettudományi tanulmány. —

Irtá

Dr. Szabó Ferencz.

A szaglás érzéke.

A szaglás szerve az orr, mely arczunk közepén van s leginkább kitűnik. S épen azért mivel arczunkból annyira szembe ötlő, bátor leszek annak alakjáról egyet-mást elmondani. Azt tudjuk, hogy van görög, sas, sólyom, kos, pisze, s ha így hasonlatokba merülnénk, számíthatlan sokféle orr.

Ez alkalommal érdekesnek tartom Leuch észrevételeit elmondani.

Szerinte van hegyes orr, mely haragra és vitatkozásra lévő hajlamot árul el: a hosszú és keskeny könnyelműséget: a kiesi változékonyságot, a tompa enyserűséget és könnyen hívőséget: a pisze, érzékiséget: a hosszú görbe, bátorságot: az alul vastag, lustaságot: a mindenütt vastag és nagy orr durvaságot és fejletlenséget árulna el.

Ezen észrevételekre azt hiszem szükségtelen megemlítenem, hogy nem igazak. — De tagadhatlan, hogy az orr szépsége sokszor a legutabb arczot is tűrhetővé teszi s így ellenkezőleg.

A történet lapjain olvashatjuk, hogy midőn a saraczn hadak Provenze tartományában pusztítottak, egy zárda főnökön negyven társnővel együtt levágták orrukat, hogy érintetlen menekülhessenek a támadók kezeiből, jól tudván, hogy az orr hiánya egészen megütötte őket.

Az orr különben nagy tiszteletben is részesül, a samojédoknál, kik orrukat csokolják ajk helyett — kéz adás helyét orrukat dörzsölik össze. Ez utóbb említett szokás az eskimóknál is divik.

Ross kapitány, ki utjában közéjük került s mivel beszélni nyelvükön nem tudott, de szokásuknak meghajolván, életben maradt, mert különben agyon ütötték volna. A chinaiak nem a karon, hanem orrukon ottják be gyermekeiket.

Hirtl bonczana a többek közt azt az érdekes tüneményt is említi, t. i. hogy az orr sohasem egyenesen áll ki az arczból, hanem

adás közt ment a főoltárhoz, miután előlegesen megszentelé a híveket és tömjénnel megincenzáltatott Neszveda J. fölsz. püspök ő méltósága által. Az oltárhoz való menet közben a »Te Deum«-ot éneklé a kórus, melyet szintén Neszveda ő méltósága intonált. Erre néhány inádság után a püspök átöltözve pluvialéba s a főpapi jelvényekkel díszítve latin nyelven mondott szavaival fölolvadni parancsolá a királyi kinevezést, a pápai megerősítést, a pápa bulláját a káptalanhoz, a papsághoz és a néphez, mely utóbbi magyar nyelvre fordítva olvasták fel a szentély változatánál. Ezek végezte után a püspök pásztori beszédet intézett a papsághoz, mely a püspöki trón körül gyűlt össze, mely nyomtatásban aztán szétlőn osztva a papságnak s mely gyönyörű eszmékben tárja elő a papság köteleit. Ezután Neszveda J. ő méltósága által üdvözlötett hatásos latin beszédben. A korára agg, de szivére és eszére nézve még fiatal főpap a legőszintébb lelkesedés hangján szólott az általa ideiglenesen kormányzott megye új főpásztorához, előadva azon örömet, mely mindnyájok szívet betölté ez alkalommal s a szép reményeket és bizalmat, melyekkel viseltetik az egész papság új kormányára iránt. Miután atyai kegyes jóindulatába ajánlá a káptalant s a papságot, hatáskörük szerint osztályozva, az új püspök iránti hódolati cselekmény vég-

hezvitelére indult s megcsókolt az oda nyújtott pásztori gyűrűs ujját, mire a megyés püspök ismét őt testvéri csókkal illetté. Utánna a káptalan s a megyei papság ment hódolattal kifejezni, melynek végeztével a néphez intézett pásztori beszédet a szószékről, kiemelve különösen a házasság gyermekei neveltetésére vonatkozó fontos kötelemét s a jó példa adást, melyet a szülők tartoznak adni gyermekeiknek s melyért egykor szigorú felelősségre fogtak vonatni. »Ki nem neveli jól gyermekét, — ugymond — az sokkal nagyobb bünt követ el, mint a gyermekgyilkos, mert ez csak a testet öli meg, de az a testet a lélekkel együtt a kárhozatba taszítja.«

A meghatóan szép főpásztori beszéd után miséhez öllöze a váci egyház új főpapja s az oltárhoz menve teljes assistentiával intonálta kellemes csengő hangon a »Veni Sancte Spiritus«. Miután a kórus ezt tovább éneklé és elvégezte, a szl. mise vette kezdetét.

A szent mise után ő Excellentiája a különböző küldöttségeket fogadta, melyek közt lapunk szerkesztőjének is szerencséje volt részt vehetni. Ő Excellentiája, daczára a valóban lelket és testet fárasztó ünnepélyességeknek, minden küldöttséghez lelkes és meleg szavakat tudott találni, szokott kegyességével mindnyáját kitünteté.

Délután fél 5 óraker diszes vendégkoszoru

gyűlt össze a papnevelde dísztermében, a Pázmány-kör díszülésén részt venni. A díszgyűlés tárgysorozata igen ügyesen volt összeállítva: 1. »Örömdal« nagyméltóságu és főtiszteltendő Schuster Konstantin megyés püspök ur székfoglalására. Előadta a növendékpapság énekkara. 2. A Pázmány-egyletnek a megye Főpásztorát székfoglalási ünnepély alkalmával üdvözlő »O dá«-ja, irta Viz Zoltán munkatársunk, szavaltá nagy hatással Csapó János II-ed éves hittanhallgató. 3. Megnyitó beszéd, tartotta Petróczy József IV-ed éves hittanhallgató, elnök. 4. »Kápolna« Kreutzer K.-tól, énekelte a kar. 5. »Zengő szobor« Mindszenty Gedeontól; szavaltá Bezsilla Nándor I. éves hittanhallgató. 6. »Esti ima« Kreutzer K.-tól. Előadta az énekkar. 7. Zárzó: tartotta Varga József IV-ed éves hittanhallgató, titkár. 8. »Pápai himnusz.« Énekelte a kar.

A fényesen sikerült díszgyűlésről még említésre méltó, midőn főt. dr. Miltényi Gyula a Pázmány-kör igazgatója, az egylet nevében felkérte jelenlevő Neszveda István püspök ő méltóságát, hogy kegyeskednék a Pázmány-kör díszkötésben kiadott munkáját átadni a megyés püspök ő nagyméltóságának. Ő méltósága a tőle megszokott lelkes szavakkal üdvözlé az egyesületet, azt kitartásra buzdítván, végül, kegyes volt az egyesület kérelmét meghallgatni.

kissé jobbra dől. S ezért is a jobb szemnél véghez viendő műtétéknél más műszerek szükségesegek mint a balnál.

De hogy a tulajdonképeni tárgyhoz szölkjék, előlrő kell kezdenem:

A szaglásszerve tehát az orr, azaz tulajdonképeni székhelye az orrüregben van. Az orrüreg nyákhártyával van — lehetne mondani — kibéllve, mely ugyanis a szaglás érzetének előidézésére egy folyadékot választ el, mert megjegyzendő, hogy szá az orrüregben szagérzet soha sem jöhet létre, t. i. a nedv a szagolandó testet leköti.

Szaglás szervünk csak is illékony, gáz alakú testek iránt bír fogékonysággal — köznapiasan hogy mondjam — csak ezeket tudják szagolni.

A szaglás különben a lélekzéstől ép úgy függ, mint az izlés, a nyelés és emésztéstől. Ép azért ha a legerősebb illatszert is tartjuk orrunk alá, s nem lélekzünk, nem fogjuk érezni annak illatát. Sem pedig akkor, ha egész orrüregünket megtöltjük valami illatszerrel.

A szag ideg ugyanis a rosta csont számos nyílásain számtalan szálcscsikra oszolyva, hatol be az orrüreg felső részébe, hol minden szálcsc egy-egy szaglási sejten foglal helyet, mely szaglási sejtek mindegyike egy kis nyújtványával van ellátva, mely utóbbiakat rendszeren szagpálczikáknak nevezzük, melyeknek ugyanis hivatása az, hogy a szagos anyagok által előidézett benyomásokat közvetlen felvegyék. — A szag- degen kívül az orrüregben az ötödik agy ideg egy ága is letezik, melynek különben a szaglás érzékéhez, mi köze sincs, mert csak is érző ideg, melynek izgatása által jön létre azon erős légkitasítás, melyet közönségesen prüszentésnek nevezünk.

Ha a nyákhártyát nyálréteg fedi, mint nátha alkalmával, szaglás érzékünk megtompul, azaz nem izgathatják a szagos testek illatától. — Szenevedelyes dohányosok s különösen burnótozók szaglás szervüket vagy eltompítják, vagy egészen el is vesztik.

A szaglás finomsága, a szagok felfogási képessége igen különböző. A vadember szagáról ismeri fel az ösvényt, melyen egy másik jart. Midőn Columbus Amerikát felfalalta, a vadak az aranyat a réztől, az ezüstöt az olomtól szag által különböztették meg. Hein nevű orvos, néhány betegséget, a szobába lépésénél fölismert. Kis gyermekek a sötétben, anyjukat vagy dajkájukat, azoknak kiparólgása azaz szaga után ismerik fel. Commerson nevű tudós utazásai közt a vadak közé kerülvén, kíséretében ugyanis egy hölgy is volt férfi ruhába öltözve, a vadak rögtön felismerték azt. E hölgy neve Hortensia volt, mit azért említek meg, mert nevével neveztek el az általunk ismert Hortensia nevű virágot.

Vannak tárgyak melyeknek szaga, egy-némelynek igen kedves. — ellenben más undorodik tőle. Ilyenek a foghagyma, szappany, sajt, friss nyomdafesték, illatszert stb. Az anyagok szaglás által, még észrevehető legkisebb mennyisége igen különböző. A dohányfüst s különösen a pézma szaga évekig maradandó. Valamely helyiségnek, mely $\frac{1}{2000-000}$ rész kénhydrogent tartalmaz, megvan a gyenge szaga, ellenben vannak gázok, melyek egészen szagatlanok.

Az életből.

— Elbeszélés. —

1850. évet irtak. Kegyetlen, hideg tél után beállt a legszomorúbb tavasz, a minő csak a mohácsi vész óta szegény hazánkra felviradhatott.

A természetben már elérkezett ugyan a

tavasz, de kinek jutott volna eszébe akkor abban gyönyörködni, tél, fagyos tél volt az emberek szívében, sűrű, sötét éjszaka borította el a kedélyeket, dühöngött a vihar az ország lakosai között, a forgó szél felkavarta a szemtetet: volt kém, áruló elég; volt elárult, áldozat még több.

Budapest, az ország szíve fűjt legjobban a megbénult tagok között, a vidám, zajos város börtönné, veszélyhelyléc változott át. Minden felvirradó reggelen az volt az első kérdés: hányat fogtak el, hányat huzoztak börtönrre ma éjjel? . . . hányat löttek agyon ma reggel?

Az emberek gyászt hordtak ruhájukon, gyászoltak szívékben a meghaltakért, de nagyobb gyászt viseltek lelkökben az élőkért, kikért folytonosan rettegetek, hol vannak? Hol bujkálnak? Nem fogták-e el még őket? Vagy ha elfogták, golyóra vagy kötélre vannak-e vagy lesznek itélve? Vagy tizenöt-húsz évi várfogságra kegyelmeznek meg nekik.

Egy márcziusi ködös estén, a Dunaparton kikötő gőzhajók egyikének kénye kezdett füstölni, jelöl, hogy elindulásra készen van. A hajó „Galacz” nevet viselt s lefelé szandékozott menni egészen a Feketetengerig, az ilyen irányba indulandó hajókat a „fogdmegek” egész raja környezé, lesték, ki száll be, milyen podgyászszal indul? Hová megy? Mert hiszen a ki a Feketetengerig eljuthatott, az megmenekült. Törökország nem adta ki őket, hanem menhelyet adott nekik, sőt, ha nem volt kedvök ott maradni, hát továbbszállításukról is gondoskodott.

A hajókat környező kémek különféle módon voltak öltözködve, egyik egyszerű munkás, másik mint jómódu polgár vagy pihenni vágyó hivatalnok, szolga, liberális mas — úgy ögyeletek egészen ártatlanul a Duna partján, a beszálló hidon, sőt magán a hajón is, bamba képpel, buta kíváncsisággal leskelődve be a kabinokba, a gépházba, salonokba, konyhába, szóval mindenhová. A kapitány és a hajós tiszték, valamint a matrózok is, úgy mutatták, mintha észre sem vennék őket, habár jól ismerték e drága madarakat . . . és undorodtak tőlük.

De akkor rossz időket éltünk, rossz esilagok jártak, és az ilyeneké volt a mennyország, a mi mennyországunk, a mi leigázott, feldúlt, édes hazánk.

A ködös, viharos éjszakában a légszesz lámpák lángja ide-oda lobogott és e kétes világosságnál pillanatokra látni lehetett egy halvány, fiatal nőt a lámpaoszlopok egyikéhez támaszkodva, karján kised volt, kinek nyöszörgő süását néha átvitte a szél egészen a hajóra. Ilyenkor a hajón dolgozó matrózok egyike önkénytelenül felkapta a fejét és lopva odatekintett arra a fiatal nőre, kinek sötét, egyszerű ruházata, magatartása bizonyos előkelőséget árult el; mellette állt egy körülbelül hat éves, kis fiu, ki minduntalan kérdezősködött:

— Édes anyám, még sem jön édes apám?

— Csitt, édes kis fiam, ne beszélj apádról olyan hangosan.

— Miért?

— Már mondtam neked, sűgá a gyermeknek remegve az asszony; ha megtudják, hogy itt van, rögtön elfogják.

— Miért fogják el? Kérdé ismét a fia de szerencsére most oly halkán, hogy nem hallhatta meg senki.

Hallgas az Istenért!

Keves vártatva újra megszólalt a gyermek. — Édes anyám, még sem megyünk a hajóra? Miért várunk itt oly soká?

— Nem mehetünk addig, míg nem esöngetnek.

— Hát mikor csöngetnek?

Az asszony nem felelt. Tekintete mereven

a hajóra volt függesztve, hol az előbb említett matróz, kezével egy uri emberre mutatott, ki az asszony mellett sétált alá s fel a parton és most épen háttal volt felé fordulva.

Az asszony leste, míg az a közönyösen sétáló úr visszafordult s akkor önkénytelen mozdulattal összébb vonta magán nagy téli shawlját, kisedét kebléhez szorítá és azután karját nyujtá fia után, mintegy azt is védelme alá veendő.

A közönyös urban a leggonoszabb kémet, a legdühösebb feladót ismerte fel, ki már amnyi derék ember halálát vagy elítéltetését okozá.

Az pedig közelebb jöve egy nyájas jó estét kívánt és nagy udvariasan kérdezte:

— Kit tetszik várni?

— Édes apámat, szólalt fel hirtelen a kis fiu.

— A hajó elindulását várjuk, mondá az asszony félve és mégis reménykedve, hogy talán a gyermek mondására nem figyelt a kém. De az nem késett elosztatni azt a csalóka reményt.

— Hát hogyan hívják édes apádat, kis fiam?

— Hát úgy hívják, hogy . . . de nem mondom ám meg, azt mondta édes anyám, hogy ne mondjam meg, mert akkor felakasztják édes apámat.

— Dehogy akasztják édes kis fiam, ne félj, nem mondom én meg senkinek.

Az asszony halotthalványan, rémületől kidülett szemekkel, tehetetlenül bámult hol a kémre, hol a kis fiura és úgy leste, hogy mit fog az mondani.

— Azért még sem mondom meg, szölt végre a gyermek.

— Nem ám, mert nem tudod, hiszen azt sem tudod, hogy tégedet minek hívnak.

— De uram, könyörgött az asszony.

— Tudom biz én, engem Jenőnek, Váry Jenőnek hívnak.

— Ah!

E pillanatban esöngettek a hajón, mire a kém figyelme is a hajóra irányult, hol egy sötét alak állt a hajó oldalához támaszkodva.

A lobogó légszesz lámpa világát a szél egy másodpercze arra a sötét alakra veté, úgy, hogy annak remült kifejezésű arca, s göresösen összefont karjai láthatókká lőnek.

— Ah! Váry Jenő kapitány ur, mormogá a kém, pompás fogás!

— Nagysád siessen, fordult most a nyomorult a remegő asszonyhoz, a hajó azonnal indul.

Az asszony gépiesen engedelmekedett, csititgatá karján a felébredt gyermeket, aztán a mellette levő utitáskát fölve, fiának mondá, hogy fogódzék jól ruhájába, nehogy a sok ember között, kik a esöngetésre a Dunaparton összefutottak a hajó elindulását bevárni, elutazó övéiktől búcsút veendők — a gyermek eltévedhessen.

A mint az asszony a hajó keskeny hidjára lépett, a tolongásban fiacskája eleresztette ruháját, a kém ezt látva kezén kapta a gyermeket és visszavezette a partra, de az kirántotta kezét és sirva futott anyja után, azonban nem az igazi, hanem a mellette levő hidra tévett és ott furakodott keresztül az emberek között.

A kém most elégedetten mosolygott és most már az asszonyra és a matrózra fordította figyelmét.

A fiatal nő csakhamar észrevette, hogy fia elmaradt tőle, felsikoltott, kiáltotta nevén, de a hajó harangja újra megszólalt, az útasok sietve tolokodtak előre, magukkal vivén a kétségbeesett asszonyt.

— Hol van Jenő? kiáltott, magáról megfeledkezve, a matróz.

— Elmaradt a parton, szölt felájultan a szegény asszony, tehetetlenül csititgatva a karján sivitó gyermeket.

A matröz a hid felé rohant.

— Jöjjön kapitány úr, jöjjön, vigyorgott elé a kém.

A matröz megdöbbsent. Pillanatig tétozva, hogy mit tegyen, e percben felhangzott a hajó sivitása, mely az elindulást jelző; de egyúttal a matröz is megpillantá kis fiát a másik hajó hidján, s nem törődve a kémmel, futni akart kifelé.

— Fiúk ide, fogjátok meg!

Öt-hat legény készségesen ugrott elő a partról, lefelé futva a hidon.

A matröz ijedten hátrált, majd megfordult és nekiiramodva keresztül vetette magát a hajó tulsó oldalán, s úszva akart kivergődni a partra.

A kém ez örült merényletet látva szintén vissza fordult, odakialtott embereinek.

— Vissza, fogjátok el a parton!

Maga pedig eszeveszetten rohant utánuk; de ugyanakkor rántotta vissza adott jelre az átjárót egy matröz, a hajó sivitó fűtve megszűnt, a gép kerekai forogni kezdtek, és a kém egy kiáltással lezuhant a vízbe.

Egy losecsanás, a gép kereke nehezen fordult, mintha valami akadály ütközött volna... aztán nem látszott, nem halatszott többé semmi.

— Langsam! kiáltott le a kapitány a gépházba. Oman elfutva újra kiáltott:

— Fiúk gyorsan, a mentő csónakot!

A hirtelen leeresztett csónakban a kapitány ugrott be legelő és csakhamar utólérték egy víz ellen úszó alakot, de a ki már látszott, hogy ki van merülve s csakugyan a mint felsegítették a csónakba elvesztette öntudatát.

Most a kapitány közisipjának éles fűtyentése hallatszott a sötét viharzó éjbe s a lassan haladó „Galacz” megállt a Duna közepén.

Néhány perc múlva a matröz, vagy is idősb Váry Jenő a hajó egyik kapujában hevert az ágyon. Az előbbi eseményeket látva, ijedtében s kétségbeesésében felhőlt a vált neje dörzsölte kezeit, lábait, mialatt a szegény asszony fel-felsikoltott:

— Fiam! drága, egyetlen elveszett fiam!

A kapitány meg lekiáltott szöcsöven a gépházba:

— Schnell!

Es a „Galacz” gyorsan tovatűnt a sötét éjben.

I.

„Róma sem egy nap alatt épült fel!” tartja az olasz közmondás, hanem szép csendesen keletkezett egy egy viskó, aztán gyarapodott tovább, míg lassankint utcák, terek, paloták templomok s erődívenyek keletkeztek, a mihez aztán takarosán kellett is néhány száz év.

Bezzeg nem így van ez Amerikában! Igaz, hogy évezredekken át pihent, a százados erdőket ledöntötte a vihar, befújta fűvennyel a szél, a ledöntögetett fák törzseiből új erdő sarjadzott, melyek között vérengző vadállatok és még vérengzőbb vademberek tanyáztak, kik ha egy-egy idegen ember vagy állat vetődött közéjük: izes falatnak tekintették és fellátták.

Ma ez teljesen megváltozott. Az ős erdőt a műértő szemmel vizsgálja meg a mérnök, először is vasutat mér ki rajta, nyomában jár a munkások hangya-rajja s bámulatos gyorsasággal csaknem lépést tart vele a kész vaspálya, a gőzmozdony nyomán fut végig mindenütt a táviró, aztán alkalmas helyet találva, kissé megállapodik a mérnök, hol kedvező a talaj, védett a hely, feltalálható kellő mennyiségben a víz, természetű a kenyér, ott diadallal tekint körül a mérnök, leveret egy czöveket és azt mondja: itt a templom, egy másikat: itt az iskola, amott az iparsarnok, a pénzváltó és posta épület, a nyomda; azután méregeti to-

vább, ez itt sétatér, hol az alkalmas fák meg-hagyandók, emitt áruipiac; majd tágas, egyenes utcákat, vendéglőket, közkutakat jelöl; semmi véletlen, semmi esetlegesség; tervbe vett, előre kiszámított minden, ahogyan azt ő magának megrajzolta, az építő bizottság helyben hagyta.

A mérnök dolgát végezvén eltávozik, szentül meg levén győződve, hogyha esetleg félv múlva erre viszi útja, itt az őserdők közepette ő azt a várost, a mely most még csak az ő rajzán látható és csak képzeletében él — mint élénk termeléssel és kereskedéssel bíró, kiépített, virágzó várost fogja találni.

És valóban a mérnök eltávoztával két ikertestvér, két óriás vési gondjai alá a leendő várost: az ipar és kereskedelem.

Consortium alakult már előbb, ez hitelez a szükséges pénzt, a leendő város azon lakosainak, kik bizonyos meghatározott összeget fel tudnak mutatni, mint sajátjukat, mely leendő vagyonuk alapjául szolgál. A törlesztés nagyon meg van könnyítve, harmincz, negyven év alatt történik az, a kölcsönzött összeg kamatljának alakjában.

Most előáll az építkezési szövetkezet, szabott ár szerint, megfelelő jó anyagból építi fel a házakat, gyárakat; a szükséges és a hely színén fel nem található anyagokat szállítja a gőzkocsi bármely távolságról, hiszen a vaspálya is a consortiúné. Biztosítások, viszont biztosítások, és a törvényszék rideg, gyors végrehajtói hatalma biztosítják a kölcsönzött tőkét. Életbiztosítások, betegsegélyző egyletek megóvják a lakosságot a váratlanul bekövetkezett szerencsétlenségek anyagi károsodásától.

De a mi a keletkező város életképességéről legelőször jelt ad: az a sajtó, az ébredéni kezdő telep ütőere.

Bódét vernek össze, míg a nyomdahelyiség elkészülhet, a mi roppant hosszú időt: két-három hetet is igénybe vesz, addig pedig éni, emi, inni, ruházkodni s mulatni kell, tehát már a település első napján megjelenik a lap első száma, rendszeren az alapítandó város nevével homlokán, ez eleint csak hirdetések tartalmaz, mit, hol, melyik utcában, melyik kereskedésben vagy piacon lehet kapni? Igaz, hogy az az úteza, tér még most csak őserdő, a kereskedés kirakata egy százados futórszre való felírás, de hát minden kezdet nehéz.

A szemlátomást emelkedő város környeke még egészen vadon: de a város maga már egyenes összeköttetésben van vasúti hálózatok által valamely élénk forgalmu kikötővel, vagy kereskedelmi központtal. A teherszállító vonatok nem térnek vissza üresen, hordják vissza a vidéken található nyers anyagokat, működésbe jöttek már a gőzgépek számai, melyek halomra döntögetik, fűrészelik, hasábokra hasgatják az őserdők fát, dolgozik a dynamit a sziklák hasadékaiban vagy a föld gyomrában. Az emberi szellem kutatja, keresi a rejtett kincseket, értékesíti a találtakat rögtön s keresetet nyújt a város azon lakóinak, kik nincsenek az építéssel elfoglalva. Dolgozik, ront, bont vagy alkot minden kéz, úgy a nők, mint a gyermekek részt vesznek e roppant hajszában, melynek egyedüli czélja a pénz.

(Folyt. köv.)

A halálra ítelt.

— Elbeszélés: V. J.-tól. —

I.

A léghajózás.

A városon kívül ma szokatlan élénkség uralgott; a nagy sétatérre, mely a folyam partján hosszában terül el, minden talpalatnyi föld, a kertek, utak és ösvények mind túl-

tömve valónak emberekkel. Kiket betegség nem szegezett ággához, vagy hivatásbeli kötelme vissza nem tartott az mind a szabadba sietett, hogy tanúja legyen olyan látványosságnak, mely azon időtájban a ritkább jelenségek közé tartozott. Dúval tanár ugyanis a lapokban azt hirdette, hogy délután hat órakor léghajójával a légbe fog emelkedni, amely útra őt „Rener” lapszerkesztője kísérni fogja. Ez teljesen elégséges arra, hogy a város tudni vágyó, és minden ujdonságaért annyira sovárgó népét a szabadba csalogassa és daczára annak, hogy néhány korosabb matrona ősz fejét hitetlenül csóváltatva az egészet csak szemfény vesztésnek tartotta s a bámulók nagyobb része mégis teljes hitelt adott a merész vállalatnak mivel a vidéki lapok azon városokból, melyekben Duval tanár léghajójával felmelkedett terjedelmes tudósításokat hoztak a mesés utazásáról. — Már maga a látványujdonsága s annak megfontolása, hogy az emberi szellem az eddig megjárhatatlan léget is immár át- vitorlázhatóvá tette a város lakóinak minden osztályát vonzólag csalogatta és a bohoskodó czípészínástól kezdve egész a legműveltebb elemig jelen valónak a helyszínen ahol a lassan gázzal megtöltendő és felfúvandó léghajó zsin-gekkal megerősítve vala.

Gyönyörű nyári estlén, nem volt semmi fuvalom s az ég kékén a legkisebb felhőske sem úszkált; az idő kedvező volt a légi utazásra, úgy, hogy remélni lehetett, miszerint a léghajó látható lesz, amint egyenes vonalban felfelé fog emelkedni. Az összegyűlt néptömeg tapsolva hullámozott fel s alá; a tolongás legnagyobb volt azon hely közelében, honnan a léghajó feleresztendő volt. Bámulattal szemléltek a csoda alkotmányt, amelynek dudorodó gömbje tarka selyemszövetből volt: csoláta mindenki azon sajátságos nyugodtságot és közönyt, amely a léghajóson észrevehető volt, midőn a homokkal telt zsákokat, a kőd meneket, a physical eszközöket és különösen az útravalókat a hajócskába helyezgette; sokan magasztalták, vagy rosszálták dr. Renernek vakmerőségét és bátorságát aki ajánkozott, hogy Duvallal a légi utat megtegye.

„A világ minden kincseért nem memém ezt”, szölla egy nő férjéhez: „Ki tudja, vajlon hová fognak a szél által üzetni, nem zuhan-nak-e vízbe, vagy nem akadnak-e fenn valami fán, vagy nem a halálba hurezoltatnak-e? „Az ilyen horzadalmas dolgokat be kellene tiltani.”

Rener lapszerkesztő leányával karján a léghajó közelében fel s alá sétálgatott. Élénk ember volt ő, arca szelleműs s körülbelül élete ötvenedik évében lehetett; ezt azonban legkevésbé sem lehetett szűrűlő hajáról következtetni mivel arczának üdesége és a szeméből kisugárzó tűz őt fiatalabbnak tün-tették fel. Könnyű világos színű nyári ruhában volt öltözve, számára azonban bérelt sapka és köpenyeg valónak készítve a hajócskába.

Szép csinos leány volt nővére; kora virág-jában, körülbelül 18 éves igen művelt s szépsége miatt az egész város ismerte. A város fiatal hölgyei magok minden irigység nélkül megvallották, hogy Reners Sarolta valamennyiök között legszebb, a fiatal úrfiak pedig szerencsésnek érezték magokat ha Sarolta reájok mosolygott. — Egy tanuló ott egyszer a római Prignarolához hasonlította, amely Raphaelnek mintául szolgált „Madonna idella Sedia” cz. hires festményéhez s ezen időtől fogva Sarolta a tanítók körében csak „Szép Sevianak” nevezetett. Nyulánk termete, kerek és kedves arca a cseresnye piros ajkai, melyek úgy tüntek fel fátyol arczán, mint piros rózsza a fehérek között; sötét élénk szemei, melyeket boltozatos szemöldök árnyékolkak körül meghódítá mindazokat, kinek az ifju kellem és ifju frissesség iránt ér-

zék és vonzalmak van. Tündöklő világos szemében egy szeplőtelen léleknek egész szépsége és tisztasága tükröződött le. Arczán és állán — ha beszélt — egy kis mélyedés volt, ha pedig mosolygott kicsiny szája eseresnye piros ajakával teljesen basonlitott a fesledező rózsabimbóhoz. — Így állította egy tanuló, Dümönt Emil, szomszéd fia aki — mint beszél — ifjúkorából fogva igen jó szemmel nézett Saroltára s amint a körülmények következtetni engedék Sarolta sem volt idegen az ifjú iránt. — A fiatal leány egyszerűen bár, de mégis csinosan vala öltözve; világos és finom nyári öltöny lebegett testén, mely piros virágocskákkal vala átszőve; fekete hajfürtjeit pedig széles karimájú szalmakalap fedé, amelyet egy művészi ügyességgel készített kamélia díszített.

Sarolta jobb kezének kicsiny ujhegyeit atyjának karjára helyezte, és aggodalmasan tekintett annak arczába, miközben barátságosan mosolygott reá, hogy gondjait élűzze. „Te ne vállalkozzál a veszedelmes légiútra Papa? én rendkívül aggódok te miattad, mivel könnyen előadhajta magát valami szerencsétlenség.”

„Ne töprenkedjél édes gyermekem; te aggódol, mivel a találmány új és gyermeki képzelgésed a szokatlant minden lehető veszéllyel összekötve lenni véli. — A kis városi polgár még mindig idegenkedik a vasút ellen, mivel a gőzparipa úgy tűnik fel neki, mint valami rémes csodaállat, de azért én hiszem, hogy jönni fog még olyan idő, amelyben még a legfélénkbebb asszony is minden aggodalom nélkül, bizalommal fog felszállani a vasúti vonatokba.”

„De mégis neked kell lenni az elsőnek papa, aki ily merész dologra vállalkozik? Én sehogysem tudok a gondolattal kibékülni, hogy téged a levegőben, szédítő magasságban egy szélnek játék labdáján egy oly léghajó alján, amelynek kormányzása nem a te kezében van, lássalak.”

„Nem én vagyok az első Lottim; más városokban már százan felemelkedtek és pedig annélkül, hogy jelentékenyebb szerencsétlenséget szenvedtek volna. Duval tanár nyugodt és megfontoló ember s a dolog miben létét teljesen ismerni. S azonfelül a léggömb szilárdan van alkotva.”

„Mindannak daczára kérlek — hagyd el ezt! Anyám különösen szívemre kötötte, hogy kérését terjesszem eléd.”

„Nem úgy van az gyermekem! Szavamat adtam Duvalnak s azt meg kell tartanom. A lapok közölték a hírt és a gyáva visszalépés az utolsó perczen csak nevetséget hozna számomra, s ezt a lapom érdekében is teszem, mivel a közönség óhajt valamit az útról olvasni és végre én magam is örvendezek azon, ha a földet és a csoda szép tájképet madártávlatból lábaim alatt láthatom.”

E pillanatban észrevette Reners, hogy vállat valaki megérintette. Duval előtt mellette s így szólt hozzá: „Kész vagyok.” A szerkesztő egy csókot nyomva leánya arczára e szavakkal lépett a léghajóba: „Később Lottim”, mely megtelve gázzal úgy szakgatta a zsinegeket, mint szakgatja a lebéközött sas bilincseit.

A kötelek elvalának már oldozva, csak egy kötél tartotta még legalsó részét a nagy és lassan ingadozó gázgömbnek. Mialatt a léghajós megegyszer a kötélhez ment, hogy ott valami eszközt elrendezzen, Reners megfogá a hajócska oldalát, hogy beszálljon. Azonban ezen pillanatban nyílt sebesen röptül a gömb a levegőbe. — Némelyek azt gyaníták, hogy a kötél elszakadt, mások pedig azt beszélték, hogy korán elodattott az, s a hajót tovább visszatartani nem lehetett. Egy rémületes sikoltás hullámozta át a levegőt, amely Saroltától származott, amidőn látta atyját a csolnakon függeni,

ki az ég és föld között lebegve hiába fárad, nem bír a kosárba felmászni. Lélekszakadva követte minden tekintet a mindig magasabbra emelkedő hajót és a szerencsétlen embert aki a kétségbeesés minden erejével kapaszkodott a hajó oldalához, amelynek szélén azonban belépni minden erőlködése daczára sem vala képes. — „Eressze el!” — kiáltotta Duval, aki halálsápadtan meresztő szeméit a tovább-tovább röptülő hajó után. Reners azonban ezt nem tette, mivel remélte, hogy azáltal veszélyes helyzetéből megszabadíthatja magát, hogyha sikerül a kosár tettejébe jutnia; mire pedig kísértetének lehetetlenségét belátta, akkora a hajó már — néhány perc alatt — néhány ezer lábnyi magásra ragadta a levegőbe. — Aggodalmas várakozással függeszték szeméiket a szemlélők a függélyesen felemelkedő léghajóra, amelynek erős alkatti gömbje mindig kisebb-kisebbnek látszott. Kezdetben a távolabb álló tömeg hangos „Hurrach”-kal üdvözölte a felemelkedést; mikor azonban elterjedt a rémhír, hogy a léghajó korábban emelkedett fel s egy ember függ amaz oldalán, a néptömeg körül, hangos felsikoltások, mint a szörnyűkődés jelei lőnek hallhatók. Egyszerre sűrű csend lőn: asszonyok elájultak, többen elfordították arcukat, hogy tanui ne legyenek a borzasztó katasztrófnának, aminek a legközelebbi pillanatban be kell következni.

Halványan, remegve s kezeit a magasba emelve, mintha atyját azáltal elérhetné térdelt Sarolta, merevült szeméit a szerencsétlen felé meresztette: de már nem is láthatá a mindinkább kisebbedő léghajó korongjain atyját, elhomályosodtak szeméi, minden egy rengő körben látszott előtte rendetlenül mozogni, a föld, az emberek, az ég, szóval minden egy szürke, sűrű chaossá tömörült előtte és ajultan rogyott össze.

A veszély még nem következett be, a halálfelelem rendkívüli erőt adott Renerek: ámde azért mindig lankadtak a karok s kezek, melyek az egész test súlyát viselték; s ime egyszerre száz meg ezer ajakról hangzott a rémkiáltás, mivel az elkerülhetetlen katasztrópha bekövetkezett. A szerencsétlennek kezei elhagyták a kosár szélét s a test nyilsebességgel zuhant alá ép oly függélyes irányban, mint milyenben felemelkedett, egyszer megfordult esés közben ép úgy, hogy fejfel esett a földre. Egy tompa zuhanás — alig néhány lépés távolságra a helyhez ahonnan a léggömb felemelkedett — a test visszapattan a talajon — és a borzasztó eset megtörtént.

Egy zárt kocsi tart lassú menetben a városba vissza: benne Sarolta ült, ki még mindig öntudatán kívül vala s mellette Dümönt Emil a tanuló foglal helyet, e fogatot egy másik követte, melyen az atyjának élettelen teste vala. A szerencsétlennek végtelen néptömeg képezte kíséretét. Duval, akit mélyen meghatott a jelenet gyorsan előre sietett, hogy az özvegyet a következőkre előkészítse.

Reners felesége néhány nap óta a szobát őrizte; kérte ő férjét, hogy ezen utól visszatartsa, mivel kétes előérzet ösztönözte erre. Amint most Duval tapintatosan közölte vele a borzasztó szerencsétlenséget, s midőn kevészet után a fogatokat háza előtt megállani látta s midőn a néptömeg gyűlt össze, mely az utcát egész betölté — ez úgy megrémíté őt, hogy nem volt képes egy szót szólni; megmerevült tekintete Duval száján tévedezett, aki neki a rémhírt hozta. A kimondhatatlan fájdalom úgy megrendítette őt, hogy a nő eszméletlenül esett össze. Sarolta a tanuló karjára támaszkodva lakosztályába ment: lehajolt édes anyja mellé és lázas fejét anyjának ölébe hajtá. Minden ajkon elhalt a szó; Duval és Emil is hallgatagva távoznak el. (Folyt. köv.)

IRODALOM.

— **Beküldetett.** Alighieri Dante Divina Commedia művének III. része „a paradicsom”. (Il paradiso.) Fordította Csicsáky Imre. Kalocsa-főegyházmegyei áldozár I. füzet Ára 1 frt. 60 kr.

A midőn az általán ismert jeles írónk fordítását, melyet kivétel nélkül remeknek mond a legszigorubb bíráló is, ismertetjük szabadon a többek közt Dante életét valamint a legszükségesebbet, mely a munka ismertetéséhez elmaradhatlan, kiemelnünk:

Dante élete:

Viharos események közt, élénk szellemi mozgalom és új átalakulás csirázása korszakában, a közép-kor fénypontja, de egyszersmind fordulópontja nagy idejében, azon korban, írja gr. Szécsen Antal, „mely látta a hatalmas Hohenstauffok bukását és enyészését, a német nemzet római szent birodalmának egyre növekedő belbonyodalmaival és fejtelenségét: mely látta Franciaországban az új állameszmék első csiráit, hazánkban az Árpádház kimúltát és az Anjou-k fényes uralmának megállapítását”, egy ember jött a világra, kinek életében és műveiben visszatükröződik kora, minden sajátjával együtt; kit nagy nevezetességű százada teljes erővel megragadott, oly mérvben, hogy óriás szellemében a lefolyt mult alapján egy egészen új jövő kezdett kifejlődni, ki egy új kornak hajnalesillaga, látoka lőn, kit az egész művelt világ ismer, csodál, szeret, tulajdonának vall, mert ő az emberiségnek nagy költője: Alighieri Dante.

Korának legnagyobb hatatlanabb, de egyszersmind legvirágzóbb városában, Flórenczben, 1266. májushó második felében (Witte május 30-ikát fogadja el) látott napvilágot. Nemzetisége régi nemes család és a guelf-pártnak vala hiva, a mi miatt ismétellen száműzetett Flórenczből. Atyja, a jogtudós halála után, anyja donna Bella nevelte a gyermek Dantét. Első tanulmányai a trivium és quadrivium tudomány-körére szorítottak. Magasabb bölcseseti kiképzését, mint Boccaccio és Benvenuto da Imola följegyzék, Bologna és Padua egyetemén nyerte. Nagy befolyást gyakorolt reá továbbá azon irodalom és művészi tevékenység, mely a XIII. században hazájában kifejlett és ezen irodalom és művészet tényezőinek, minők valának p. Guittono d'Arezzo, Guido Orlandi, Guido Lapo, Chiaro Davanzati, Salvino Doni, Cino da Pistoja, Guido Cavalcanti, Cimabue, Giotto, Casella, főleg Brunetto Latini ismerete, tisztelő barátsága, a ki mint tanítója irányt adott tanulmányainak, a miről Dante maga is halásan emlékezik meg.

Mert még szívemben él, fájdalmasan bár.
Atyai édes drága képed, melylyel
Az útra napról-napra tanítottál,
A melyen ember örök-életet nyer;
S mily hála tölt ezért el, míg csak élek
Hő most érthetővé tenni nyelvel.

De a legnagyobb hatást gyakorolta reá **Portinari Beatrice**, jelesül az a legtisztább szeretet, mely a gyermeki lélek fényes egén megjelenve, mint a nap aranyos tündöklése egyenlő szépségben pompázott élete végső lehetőség, mely a szeretet hatalmas aegisa alatt nyerte a világ a századok sok csodás alkotásainak legszebbikét a Divina Commediát.

E szeretett Beatricéhez, „Dante nagyra törekvő lelkében minden nemesnek és szépnek indító oka lett. Ő volt, a ki Dantét a közönséges emberek köréből magasabbra emelte ki. Oly édesen, mint angyalnyelv beszélhet, szól Luczia Beatricéhez:

Lucia, minden szigornak ellensége
Azonnal engem fölkeresni szálla,
Hol ültem, az agg Rachel közelébe.
S szólt: Beatrice, Ur lilionszála
Mért nem sietsz hű szeretőd' segíni
Ki érted aljas pórnépből kiválat'!

Beatrice volt az, a ki őt az erények útján vezérelte s a rabszolgaságból kiszabadította. Am Dante nemcsak az érzelem, de a fettek embere is vala; nyilvános szereplése 1289-ben kezdődik, a mely évben mint guelf-ivadék és Flórencz lakosa, részt vesz az Arezzo ghibellini ellen vívott csatában Campaldinonál. A következő évben a luccaiakkal Pisa ellen harcol. Nehány évre reá a politikai élet küzdterére lép.

A Divina Commedia általában.

Az összeköttetés, mely a pogány ó-kor és a keresztény idők között megszakadni látszott, Olaszországban nyert állandóságot. E szép ország, a középtenger keblében, a világ összes forgalmának középpontjában, folyton alátelve viszontagságoknak, melyek Olaszhon népeit egy nemzetté tömöríteni soha sem engedték, úgy látszik, általános, universalis életből magasabb feladatra volt kiszemelve.

Olaszthon Romának organuma: Róma pedig a világ politikai, irodalmi, vallási hagyományainak halhatatlan őre. Ő nevelte a nyugati népeket, kiket hosszú időig latinoknak neveztek, kik áthatva törvényről, hittől és a latin nyelvtől, mindentől kitérhetetlen nyomokat hagytak hátra. Az egész polgári ország Rómától ered. Méltán hangoztathatni, hogy az emberiség összes sorsa e titokszertű városon nyugszik; méltán elmondhatni a nagy íróval, kit tanulmányozunk: „Nincs bizonyítékra szükség, hogy belássuk, miként Isten különös szándéka örökösödött e szent város születése és nagysága fölött; és én szilárdul meg vagyok győződve, hogy falainak kövei, oly tiszteletreméltók, és hogy a föld, a melyen áll oly kegyelet érdemel, minőt kifejezni, érezni emberi erőt meghalad.”

Azért, mivel Olaszthon e hivatását felfogták, azért lett Dante nemzete költője, és egy időben a kereszténység dalnoka. Az ihlet soha ékes-szólóbb ajkakra nem szállt, a hagyományok soha hívebb örököse nem volt; és Dante, ki már oly nagy, mivel sokat mert, még nagyobb lett azáltal, mivel oly sokat tudott. Hat évszázad óta nem szüntenek meg az értelmezők az „Isteni Színjátékot” tanulmányozni és ezáltal magoknak ismereteket szerezni. Úgy bántak vele, mint az Ilias-szal és az Aeneis-szel; és én nem álmélkodok sem e esodátat, sem e konokul kitarító tanulmányok fölött. Tényleg kimeríthetetlen anyagot szolgáltatnak Homéros, Virgilius és Dante eposzai a tanulmányozásra, mert a világtörténetben három kimagasló mozzanatot tüntetnek fel: a görög ó-kort virágzásában, Róma hivatását, mely a régi időköt az újakkal köti össze, és a középkort, mely jelen korunkig terjed. Ime az, a mi ma népszerűvé teszi az „Isteni Színjátékot” és a minéki nem mulékony előszeretést biztosít, vagy a mint mondani szeretik: a reakció győzelmét jelenti, hanem a mi komoly vonzerőt, állandó tekintélyt szerez neki. A mit benne mi keresünk, az a történelem, az a tizenharmadik század lángszelleme, a troubadourok, az olasz köztársaságok, a theologiai iskolának, és az aquinói sz. Tamásnak lángeszze. E miatt ül szakadatlanul számtalan hallgató a régi költő lábainál. Látna az olvasók, az értelmezők, az utánzó e sokaságát, ah, ekkor úgy rémlik előttem, mintha Dante hatalmasan meg volna boszulva. Tőle, a száműzöttől, kinek nem volt helye, hová fejét lehajtsa, ki magán tapasztalja, hogy mily keserves a más kenyér-és-életről, és mily kemény sors más lépészetén fel-alá járni, ő tőle kéri maiglan a birneves és ismeretlen férfiak tömege a költészet

kenyerét; ő indít egész írói nemzedékeket arra, hogy az ő lépcsőzetén, a Pokol, Tisztítóhely és Paradicsom lépcsőin fel alá járjanak! És mi, mi szintén az ő népe vagyunk, és nem tartjuk elveszettnek az időt, melyet ő némileg az ő szolgálatára fordítunk, mert a hit, a szabadság, az irodalom és tudományok nagy ügyeit szolgálta.

Vajha átértenők művét egész nagyságában! Vajha elérnők, mit kifejezni vágyok!

Mert nagy szellemekkel társalogni, örökéletű eszméket kutatni műveikben, melyek végre is csak töredékeny kifejezései azoknak s minél nagyobb szellemektől származnak annál többet hagynak kifejezetlenül és annál több anyagot adnak a gondolkozásra: hasonló a gyermek mulatságához, a ki csigából hallgatja a tenger zúgását. Nincs író, talán Shakespeare-t sem véve ki, a kivel szemben ezt élénkebben éreznők, mint Dante, kezünkben a Divina Commedia aránylag kis kötetével, mely két egész világot: a kosmikus és a szellemi világot úgy tartja magában, mint két egymásba ömlő világóceánt! A remek fordításhoz adjuk a nagy költő ima-ját a szent szüzhöz:

Szűz. Anya, Gyermekednek a leánya,
Alázatosb s dicsőbb, mint lény lehet,
Öröktől választott az anyaságra.
Te vagy, ki az ember-természetet
Úgy felmagasztalád, hogy Alkotója
Örömmestén vón Tőled életet.
Tebenned, mint a napsugárt a gőzbe,
Összpontosítá szerelmét, a melynek
Melegje nekünk a Megváltót hozta.
Te déli napja vagy a szeretetnek,
Te vagy a földi halandók körében
Élő forrása reménylő ezernek.
Te oly dicső vagy s annyit érsz Te éppen.
Hogy a ki nem nálád keres kegyelmet,
Szárny nélkül óhajt szállni az merészen.
Jóságod nemcsak segíti az embert,
Ki Hozzád fordul számtalan bajában,
De megelőzi önkényűt őt kegyelmed.
A mily tökély lehet a föld fiában,
Kegy, irgalom, jószág és lelki nagyság,
Tebenned megvan összpontosításban.
Im ez könyörgve kér, kinek megadták,
Hogy a mindenség legelső helyéről
Láthassa eddig a lelkek csapatját.
Im ez könyörg, hogy kegyed erejéből
Ilhesd meg úgy őt, hogy tekintetével
Az örök üdvig pillanthatna még föl.
És én, ki szinte nagyobb tiszta lévvel
Mást nem kívánok, oh! figyelj imámra.
Hallgasd meg azt és oh! ne vedd, Te szép, el,
És könyörgéssel halandósága
Sötét boruját üzd el messze, messze.
Hogy teljesüljön lelke forró vágya.
Kérlek tovább, királynő, mindezekre,
Ki mindent megtehetsz, akarj akármit.
Érzékei tartsd épségben ezekre.
Erőddel győzd le benne földi vágyit.
Nézd Beatrice és a többi szentek
Hogy' kéri, hallgasd meg ez ajk imáit!

Frissítő.

Érzékeny csizmadia inas. Borzasztó bögést visz véghez az inas az ebédnél, gazdája nem tudva mi baja, kérdi — mi bajod? ki bántott?

Inas: Hát hogyné sárnék, mikor ilyen kis darabka hús miatt egy egész ökröt vágtak le.

*

Utazó a coupéból: Hé pinczér! Hozzon hamar egy félliter bort!

Pinczér: Sajnálom nem lehet, de a vonat rögtön indul.

Utazó: No akkor hozzon legalább két deczit.

*

A bűnhődő. A hibájáért bűnhődő szolga azzal mentegette magát ura előtt, hogy akaratlanul hibázott. Akaratlanul szenvedett a bűntétést is, válaszolt ura.

*

Ha az orvos nem jön már, gazdagoknál jó jel, szegényeknél rossz.

*

Örmester Vigyáz: „Hát jegyezzék meg maguknak, hogy a katonaságnál minden oly pontosan menjen mint az óránál, az óránál azt mondjuk tik-tak — a katonaságnál tak-tik.

*

Pinczér: Parancsol uraságod egy pohár sört?

Vendég: Még nem, a beefsteak után nem bánom — elébb a munka azután az élvezet.

*

Paul Féval, a nemrég elhunyt francia regényíró, egy kollegájáról, aki igen nagyot hitt magáról, ekkép nyilatkozott:

— Szegény X. milyen álmokba ringatja magát! S furcsa, hogy ez álmai közben olvasói alusznak el.

*

Dumas pedig egy szellemtelen csevegőről, aki gyakran alkalmatlankodott nála, ezt a malicziózus megjegyzést tette: Ha R. úr eltávozik tőlem, úgy érzem, mintha egy szellemes ember lépne be hozzám!

*

Gyöngéd czélsás.

Menyasszony: Oh, drága Aladárom, oly fáradt vagyok; mily édesdeden tudnék felelő álmodni, ha megvetted volna azt a gyönyörű — legyezőt.

*

Felháborodás.

Szobaleány: Mégis csak borzasztó, hogy hogyan bánik ez a nagysága a ruháival; milyenek lesznek majd, a mikor — nekem ajándékozza.

*

A ny sok.

Fedő kalapos nagyban hirdette, hogy nála háromszáz forintos kalapokat kaphatni. A napokban uri ember lép üzletébe, és ilyen veszett drága kalapot kér.

— Tessék, kérem, szólt Fedő ur, és átadta a kalapot.

— Hát a nyilasok hol vannak?

— Micsoda nyilasok?

— Melyeken az olyan ökör, a ki ilyen kalapot vesz — keresztül dughassa a szarvát.

*

Vigasztalás.

Szakácsné (a leölendő csirkéhez): Hallgass, hiszen nekem is meg kell egyszer halni!

*

Zavarban.

— Terringettét! Ha még egyszer veszek a peccsenyéből, azt mondják: Nézzétek ezt a kövér disznót, még sem volt elég neki; — ha nem veszek: Na már annyira teleette magát, hogy nem bír többet enni!

Mindenféle tudnivalók.

Vasat a gyermekek eledelébe! Tápszereinkkel kisebb-nagyobb mennyiségben vasat is veszünk magunkhoz. A vasnak a testben igen fontos szerepe van, mivel a vér festőanyagának egyik leglényegesebb alkotórészét képezi. Tapasztalásból már régóta ismerik az orvosok, hogy milyen lényeges szerepet játszik a vas a vérvérvítésben, azért igen sok betegségben, melynél a vér megfogyott, a vérmenyiség szaporítása céljából sikeresen használják. Ha a vasat tápszerekből elvonjuk, a szervezetben olyan változások jönnek létre, melyek a vérszegénységen alapuló betegséghez egészen hasonlóak. Ujabb állatokon megejtett kísérletek azt bizonyítják, hogy az állat vérszegénységbe esik, ha vasat épen nem, vagy csak igen kis mennyiségben tartalmazó tápszerek-

kel etetik. Egy német buvár nem rég olyan kísérleteket is tett, hogy szopós állatoknak az anyatejben vasat tartalmazó fehérjét adott. Ez állatok vére sokkal élénkebb vörös volt, mint azoké, a melyek az anyatejben vasat nem kaptak. Nagyon ajánlatos a gyermekeknek, különösen a vérszegényeknek alkalmas vasvegyületeket adni a tápszerekbe, különösen a tejbe, mert a gyermekek vérszegénységének leggyakoribb oka ép az, hogy tápszereikben kellő mennyiségű vasat nem vehetnek magukhoz. A tehén-tej, gyermekeink legfőbb tápszere, kevesebb vasat tartalmaz, mint a mennyire egy gyermeknek szüksége van. Az asszonytej vastartalma változó és a nő táplálkozás-módjától meg a tápszereiben fölvevett vas mennyiségétől függ. A tápszerekbe adandó vasvegyületekre vonatkozólag a házi orvos tanácsa és rendelése kérendő. A Bravais-féle sokat hirdetett vasvegyület szintén megfelel e célnak, a szak-szerű vizsgálatok kedvezőleg szólnak róla.

Fehérneműek fényesítéséhez legújabban következő szert használják: 50 gramm cetvelő (halsír), 50 gr. gummi-arabicum, 50 gr. borax, 125 gr., glicerin és 725 gr. destillált víz addig főzetik, míg lug, tiszta folyadék áll elő. Haszná-

latnál minden liter vízre, mit a keményítő-főzéshez vőtetik, 40 kávé kanállal adassék a készített anyagból és ezzel végzendő a keményítés.

Meddig élnek a madarak? Legtovább él a hattyu, állítólag 300 évig. Knauer beszéli »Naturhistoriker« c. művében, hogy több sólymot látott, melyek közül egy-egy 162 éves volt. A keselyű és a sasok igen sokáig élnek. 1819-ben lett vége egy tengeri sasnak, melyet 1715-ben, tehát 104 évvel előbb, fogtak és természetesen már akkor is volt néhány éves. Egy 1706-ban fogott fehér keselyű a schönbruni állatkertben 1821-ben mult ki, tehát 115 évet töltött a fogságban. Schinz egy másik keselyűt említi, melyet Grindenwald mellett figyeltek meg, s melyről a helység legöregebb lakói is azt állították, hogy gyermek-koruk óta mindig azon a sziklafokon látták. A papagájok 100 évet is túlének fogságban. A tavi és mocsári madarak oly kort érnek, mely több emberi-nemzedék korát meghaladja. A ludak is sokáig élnek. A kakuk 35-, a holló 100-, a szarka 20—25-, a házi kakas 15—20-, a füzán 15-, a galamb 10-, a kis éneklő 8—10, a fülemile fogságban legfeljebb 10-, a sárga-

rigó 12-, a nálunk költetett kanári 12—15 évig él.

Szerkesztői üzenetek.

Pázmány-egylet, Vác. Szívességükért előre is köszönet. Csak előre, lelkes agitatio a dologért és a siker meg jó.

V. Mihály, Uri. Örömmel vettem szívélyes soraikat. Jó lesz bizony ha valamieskét nézész számomra.

Szalatnay. Remélem nem haragszol, de okvetlen kellett távoznom.

P. Iván Budapest. Vártuk, de hiába.

S. M. Győr. Nagyon le tudna minket kötelezni ha kedves párlfogása által minél több előfizetőt teremene számunkra.

V. K. Tájrajzokat. ha azok figyelemre méltók és jól vannak írva, szívesen fogadunk.

Főt. Z. István Szepeshely. Mély hallgatás? Miért? Talán még is akad egy kis idő!

Talány megfejtő esupán egy akadt, lehet, hogy később jobban megy.

👉 Szíves tudomásul! 👈

Tisztelt olvasóinkat ujjalag kérjük, ha kegyeskednének lapunkra azon esetben ha azt megtartani szíveskednek, az előfizetést minél hamarább beküldeni, hogy a szétküldés rendszeren történhessék.

Kiadótulajdonos: Kador S.

A magyar Jelzálog-Hitelbank

elsőbbbségi kötvényei

drbja 100 frt névértékben, 4° kamatozással.

1887-ben még 2 huzás: egyszer 100,000 és egyszer 50,000 frt főnyerővel

és számos melléknyerővel.

👉 **Legközelebbi huzás f. évi május 15-én.** 👈

Ezen elsőbbbségi kötvények mindegyike legalább 100 o. é. forinttal visszafizettetik, s minden kötvény, habár 100 frt névérték visszafizettetett is, avagy arra már nyereségy esett volna, mégis minden további nyereségyhuzásokban ismét játszik, úgy, hogy **egy kötvényre több nyereségy eshetik.** 👈 A kötvények minden állampénzlárnál elfogadhatnak biztosíték vagy bánatpénz gyanánt. 👈

A napi árfolyamon kívül eladjuk ezen kötvényeket

👉 **részletfizetésre is** 👈

👈 és pedig 15 havi részletre 7 frt 20 krjával, összesen 180 forintért. 👈

👈 Ily eladásnál a befizetés tartama alatt a játszás joga a vevőt illeti, aki a

👈 bélyeg- és postadíjakat is viselni tartozik, a folyó kamatok pedig minket illetnek. 👈

Magyar leszámítoló- és pénzváltó-bank

Budapest, Dorottya-utca 6., (Wurm-udvar).